

Εργαστήριο Στερεότυπα, Διακρίσεις & Ρατσισμός

Μορφή: Δια ζώσης βιωματικό εργαστήριο

Κοινό: Μαθητές Γυμνασίου & Λυκείου

Διάρκεια: 45–50 λεπτά

Μεθοδολογία: Μη Τυπική Εκπαίδευση · Βιωματική Μάθηση · Συνεργατική Μάθηση · Διάλογος · Ασκήσεις Ενσυναίσθησης · Κριτικός Αναστοχασμός

Σκοπός του εργαστηρίου

Το εργαστήριο σχεδιάστηκε με στόχο να δημιουργήσει έναν ασφαλή χώρο όπου οι μαθητές μπορούν να εξετάσουν τις δικές τους αντιλήψεις σχετικά με την ταυτότητα, τη διαφορετικότητα και τις κοινωνικές σχέσεις, να αναγνωρίσουν τον ρόλο των στερεοτύπων και να κατανοήσουν τις έννοιες που συνδέονται με τον ρατσισμό και τις διακρίσεις.

Οι μαθητές δεν περιορίζονται στην εκμάθηση ορισμών. Μέσα από βιωματικές δραστηριότητες καλούνται να πάρουν θέση, να παρατηρήσουν τις αντιδράσεις τους, να αμφισβητήσουν στερεοτυπικές αντιλήψεις και να εξετάσουν πραγματικές κοινωνικές καταστάσεις.

1. Πάρε θέση: «Ένα βήμα μπροστά»

Διάρκεια: 20 λεπτά

Δραστηριότητα: Οι μαθητές σχηματίζουν έναν κύκλο. Ο συντονιστής εξηγεί ότι θα διαβάσει μία σειρά από δηλώσεις. Οι μαθητές απαντούν χωρίς να μιλούν, μετακινώντας το σώμα τους στον χώρο:

Ναι: ένα μικρό βήμα μπροστά

Όχι: ένα μικρό βήμα πίσω

Δεν είμαι σίγουρος/η: παραμένουν στη θέση τους

Οι μαθητές ενημερώνονται ότι δεν υπάρχει «σωστή» ή «λάθος» απάντηση και ότι, για λόγους προσωπικής ασφάλειας και ιδιωτικότητας, μπορούν να επιλέξουν διαφορετική απάντηση από αυτή που πραγματικά πιστεύουν.

Ενδεικτικές δηλώσεις

- Όλοι οι άνθρωποι, ανεξάρτητα από την καταγωγή τους, είναι ίσοι.
- Η καταγωγή μου δεν υπήρξε και δεν θα αποτελέσει ποτέ λόγο για να υποστώ διάκριση.
- Δεν φοβάμαι ότι μπορεί να παρενοχληθώ ή να δεχθώ επίθεση στον δρόμο ή μέσω των μέσων ενημέρωσης.
- Πιστεύω ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να είναι ελεύθεροι να αγαπούν και να δημιουργούν σχέση με το άτομο που επιλέγουν.
- Πιστεύω ότι όλες οι γλώσσες, οι θρησκείες και οι πολιτισμοί πρέπει να γίνονται σεβαστοί στον ίδιο βαθμό με τον δικό μου.
- Πιστεύω ότι η δική μου άποψη για κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα είναι πιο σημαντική από την άποψη των άλλων.
- Πιστεύω ότι έχω ευθύνη για την ελευθερία επιλογής όλων των ανθρώπων στη χώρα μου.
- Πιστεύω ότι τα Ελληνόπουλα στην Ελλάδα πρέπει να έχουν περισσότερα δικαιώματα ή πλεονεκτήματα από τα παιδιά άλλων εθνικοτήτων.

Αναστοχασμός: Μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, ακολουθεί συζήτηση στην ολομέλεια.

Στόχος: Οι μαθητές να παρατηρήσουν τις δικές τους στάσεις και αντιλήψεις, να προβληματιστούν σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο αυτές διαμορφώνονται και να εξετάσουν την επιρροή του κοινωνικού και μιντιακού περιβάλλοντος στις απόψεις τους.

2. Κατανοώντας τις έννοιες: Εθνικισμός · Ρατσισμός · Πολυπολιτισμικότητα · Ρητορική μίσους · Ξενοφοβία · Διάκριση

Διάρκεια: 20 λεπτά

Δραστηριότητα: Οι μαθητές χωρίζονται σε μικρές ομάδες.
Κάθε ομάδα λαμβάνει ένα φύλλο εργασίας που περιλαμβάνει:

- έξι βασικές έννοιες και τους ορισμούς τους,
- έξι πραγματικές ή ρεαλιστικές κοινωνικές καταστάσεις.

Οι ομάδες καλούνται να αντιστοιχίσουν κάθε κατάσταση με την έννοια που θεωρούν ότι την περιγράφει καλύτερα και να αιτιολογήσουν την επιλογή τους. Στόχος δεν είναι απλώς να βρεθεί η «σωστή απάντηση», αλλά να συζητηθεί γιατί μια συγκεκριμένη συμπεριφορά ή δήλωση μπορεί να αποτελεί έκφραση μιας συγκεκριμένης κοινωνικής στάσης.

Στόχος: Οι μαθητές να εξοικειωθούν με βασικές έννοιες που σχετίζονται με τον ρατσισμό και τις διακρίσεις και να μπορούν να αναγνωρίζουν τον τρόπο με τον οποίο αυτές εκφράζονται σε καθημερινές κοινωνικές καταστάσεις.

Παράλληλα, να κατανοήσουν ότι διαφορετικές μορφές προκατάληψης και διάκρισης μπορούν να επηρεάσουν ουσιαστικά τη ζωή, τις επιλογές και την ευημερία των ανθρώπων.

3 Αναλύοντας πραγματικές κοινωνικές καταστάσεις

Διάρκεια: 20 λεπτά

Δραστηριότητα: Οι μαθητές καλούνται να εξετάσουν ενδεικτικές δηλώσεις που έχουν δημοσιευθεί ή διατυπωθεί δημόσια και να συζητήσουν: Τι μήνυμα μεταφέρει η συγκεκριμένη δήλωση; Ποια αντίληψη βρίσκεται πίσω από αυτήν; Πώς μπορεί να επηρεάσει τους ανθρώπους στους οποίους αναφέρεται;

Ενδεικτικές περιπτώσεις

- Διάκριση: «Είναι καλύτερο ένα παιδί να έχει κακούς γονείς παρά γονείς του ίδιου φύλου.»

Οι μαθητές εξετάζουν πώς μια δημόσια δήλωση μπορεί να δημιουργήσει ή να ενισχύσει διακρίσεις απέναντι σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες.

- Εθνικισμός: «Έλληνας γεννιέσαι, δεν γίνεσαι.»

Οι μαθητές συζητούν τις αντιλήψεις σχετικά με την εθνική ταυτότητα, την έννοια του «ανήκειν» και το ποιος θεωρείται μέλος μιας κοινωνίας.

- Πολυπολιτισμικότητα: «Οι πολιτισμοί δεν πολεμούν, συνυπάρχουν.»

Η δήλωση χρησιμοποιείται ως αφετηρία για συζήτηση σχετικά με τη συνύπαρξη διαφορετικών πολιτισμών και τη δυνατότητα μιας κοινωνίας να περιλαμβάνει διαφορετικές ταυτότητες.

- Ξενοφοβία: «Δεν θέλουμε να ψωνίζουμε από κατάστημα όπου εργάζονται Πακιστανές γυναίκες. Δεν εμπιστευόμαστε τα προϊόντα τους και αισθανόμαστε άβολα επειδή η πωλήτρια δεν είναι σαν εμάς.»

Οι μαθητές εξετάζουν πώς η αντίληψη ότι κάποιος είναι «διαφορετικός» μπορεί να οδηγήσει σε αποκλεισμό και άνιση μεταχείριση.

Στόχος: Αναγνώριση και κριτική ανάλυση στερεοτύπων, προκαταλήψεων και διακρίσεων μέσα από πραγματικές κοινωνικές καταστάσεις, με έμφαση στις επιπτώσεις τους στους ανθρώπους και στην κοινωνία.

4. Συζήτηση & αναστοχασμός

Διάρκεια: 5 λεπτά

Δραστηριότητα: Η δραστηριότητα ολοκληρώνεται με συζήτηση στην ολομέλεια, με στόχο οι μαθητές να συνδέσουν τις έννοιες που επεξεργάστηκαν με την καθημερινή τους πραγματικότητα.

Ερωτήματα αναστοχασμού:

Πώς μπορούν τέτοιες δηλώσεις και συμπεριφορές να επηρεάσουν τη ζωή των ανθρώπων στους οποίους απευθύνονται;

Τι προβλήματα μπορούν να δημιουργήσουν;

Μπορείτε να σκεφτείτε ένα παράδειγμα ρατσιστικής συμπεριφοράς ή διάκρισης που συναντάται στη σημερινή κοινωνία;

Έχετε ακούσει ποτέ παρόμοιες δηλώσεις; Πού;

Πώς αισθανθήκατε όταν τις ακούσατε;

Πώς αντέδρασαν οι άνθρωποι γύρω σας;

Τι θα μπορούσε να κάνει κάποιος όταν ακούει μια τέτοια δήλωση;

Πώς μπορούμε να αμφισβητούμε μια στερεοτυπική αντίληψη χωρίς να δημιουργούμε έναν νέο αποκλεισμό;

Στόχος: Η βασική μαθησιακή μετατόπιση που επιδιώκεται είναι:

«Τι πιστεύω;» → «Γιατί το πιστεύω;» → «Από πού προέρχεται αυτή η αντίληψη;» → «Πώς επηρεάζει τους άλλους;» → «Μπορώ να τη δω διαφορετικά;»

Με αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές μεταβαίνουν από την απλή αναγνώριση των εννοιών στην κριτική εξέταση των στερεοτύπων, των προκαταλήψεων και των κοινωνικών στάσεων που συναντούν στην καθημερινή ζωή.